

In de zeventiende eeuw, toen onze handelsvloot alle zeeën bevoer, en Hollandse kooplieden handel dreven, koloniën exploiteerden, en handelsoorlogen voerden, waren zij het niet alleen die in slaven handelden en schepen van tegenstanders buitmaakten. Met name de "Barbarijnse zeerovers" uit Algiers waren daarin zeer bedreven. Wanneer zij een schip veroverden, werd het scheepsvolk gevangen genomen en als slaven tewerkgesteld op de schepen van de zeerovers, of aan de kust in Algiers. Slechts tegen een hoog losgeld konden de zeelieden hun vrijheid herkrijgen. Ook zeelieden uit onze streek heeft dit lot getroffen. Een enkele keer vinden we er iets over in de archieven. Twee gevallen, van een IJsselsteiner en van een Woerdenaar, volgen hier.

Beide zeelieden danken hun vermelding in de archieven aan moeilijkheden rond de terugbetaling van hun losgeld, dat aanvankelijk was voorgesloten.

De IJsselsteiner was Cornelis Dircksz, die in 1642 "tot Algiers bij de Turcen gevangenlijck" was. Op verzoek van Jacob Dircksz, een houtkoper te Amsterdam, die blijkbaar het losgeld had voorgesloten, legde een Edammer zeeman een jaar later voor een notaris te Edam een verklaring af over de gang van zaken bij het vrijkopen van Cornelis. Een andere "varensman" bevestigde het verklaarde ten overstaan van burgemeesters en regeerders van Amsterdam. Beide verklaringen werden gedeponereerd bij het gerecht van IJsselstein.(1).

Gedrieën hadden zij als slaaf gewerkt bij een zekere "Hamet" te Algiers. Op een dag vertelde Cornelis Dircksz triomfantelijk aan zijn lotgenoten dat hij was vrijgekocht. Nieuwsgierig vroegen de anderen wat hij had gekost. Honderdvijfentwintig stukken van achten, luidde het antwoord.

Cornelis Jansz, de Edammer, was bij de verkoop aanwezig geweest. Hij verklaarde later dat hij zich nog goed kon herinneren dat de Jood die hem kocht "lange tijt met de patroon in dingeschap was, alsoo deselve Jood alleen hondertvijftich stukken van achten uytboode, doch dat de coop evenwel lestelijck wierde geslooten op hondertvijfentseventich stukken van achten". Toen de koop gesloten was en het nieuws bekend werd, wensten zijn lotgenoten hem "geluck, gesontheyt ende behoudene reyse". De thuisreis kon beginnen.

Uit de akten blijkt niet wat er nadien is gebeurd. Vermoedelijk heeft de Joodse koopman Cornelis Dircksz doorverkocht aan de Amsterdamse houthandelaar. Zo kwam de IJsselsteiner terug in Holland, vrij, maar met een flinke schuld. En blijkbaar heeft de terugbetaling hem nogal wat moeilijkheden opgeleverd, zodat zijn schuldeiser het nodig vond bewijsstukken bij het gerecht van IJsselstein te deponeren.

Dat het losgeld niet gering was, blijkt nog beter uit het verhaal van de Woerdenaar Dionijs Cornelisz Griffioen. In 1658, eenentwintig jaar oud, was ook hij te Algiers in gevangenschap. Er was een losprijs gevraagd, doch zijn vader, een scheepsbouwer, was niet in staat die op te brengen. De vroedschap nam toen de zaak ter hand en begon met uit de stedemiddelen een bedrag van vijftig gulden beschikbaar te stellen.

Men schreef 17 december 1658. Het begin van de actie was gemaakt. Het werd echter bepaald geen bliksemactie! Niet zo plezierig voor de gevangene. Op 31 maart 1659 kwam de zaak opnieuw ter sprake in de vroedschap. De heer John Webster, die het huis Wulvenhorst bewoonde, ter plaatse waar nu de boerderij Wulverhorst staat, was bereid gevonden de losprijs voor te schieten. John Webster, een Engelsman gehuwd met een Meppeler burgemeestersdochter, was agent van koning Karel II van Engeland in de Nederlanden, en had belangrijke bezittingen onder Linschoten, Woerden en Amsterdam.

Hij schoot de ontbrekende gelden voor, op voorwaarde dat het stadsbestuur en de diaconie zich garant stelden voor dit bedrag.

Die garantie kwam er echter niet zomaar. Eerst werd de vader van de slaaf aangespoord om zo

spoedig mogelijk het geld bijeen te brengen, opdat de regenten er van verzekerd konden zijn dat zij het geleende spoedig aan Webster konden terugbetalen.

De vader ging nu links en rechts geld inzamelen, doch erg vlot verliep dat blijkbaar niet.

In september zette een van de predikanten zich erachter. Er werd nu orde op zaken gesteld. De scheepsbouwer werd bij het college van burgemeesteren ontboden en gewezen op zijn verplichting ijverig het geld tot lossing van zijn zoon in te zamelen. Zodra er voldoende geld was gegeven of toegezegd zou de stad zich garant stellen bij de heer Webster. Blijkbaar durfde het stadsbestuur dat niet bij voorbaat te doen, uit vrees dat de actie niet zou slagen.

Doch een maand later was de zaak zo goed als rond. Burgemeesteren en diakenen gaven de garantie, op voorwaarde dat de ouders al het mogelijke zouden doen om het resterende bedrag te verzamelen.

Eindelijk kon Dionijs worden losgekocht en begon de thuisreis.

Daarmee was echter de zaak nog niet ten einde.

In april 1662 vertelde Ds. Eynthoven aan de vroedschap over een aanschrijving die hij van de heer Webster had ontvangen. Een gedeelte van het voorgeschoten losgeld was nog steeds niet terugbetaald.

De vroede vaders dachten eens diep na en besloten toen een kaartje te laten tekenen van alle huizen tussen Nieuwerbrug en het huis van Cornelis Elbertsz ten oosten van de stad. Uit die streek zou het geld bijeen moeten komen.

Drie weken later werd besloten dat de beide stadsboden en de gewezen slaaf hier samen "met een besloten busse" zouden collecteren.

En deze collecte schijnt geslaagd te zijn, want de zaak is nadien nooit meer ter sprake gekomen.(2).

---

(1) Rijksarchief Utrecht, Rechterlijk archief IJsselstein nr. 644 portefeuille 1573-1680.

(2) Gemeentearchief Woerden, Notulen van de vroedschap.

